

УДК 159.9

Сомова А.¹, Залановська Л.І.²

¹ студ. гр. УФКС-318сп НУ «Запорізька політехніка»

² канд. псих. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ІКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

У дослідженнях останніх років відмічається тривожна тенденція зростання кількості дітей з відхиленнями фізичного та психічного здоров'я, які зумовлюються біологічними, екологічними, соціально-психологічними та іншими чинниками, а також їх поєднанням. Значну частину серед цих дітей займають діти із затримками психічного розвитку (ЗПР), яких на фоні загального погіршення дитячого здоров'я стає дедалі більше [3]. З огляду на

збільшення кількості учнів із затримкою психічного розвитку та підвищені вимоги до суспільного виховання проблема навчання дітей із затримкою психічного розвитку дуже актуальна. Це спонукає по-новому розглядати організацію навчально-виховного процесу учнів із ЗПР. Кожна дитина індивідуальна і реакція на учбовий процес у кожного різна. Головним завданням вчителя є передбачити особливості поведінкових реакцій на уроці за для подальшого ефективного процесу всебічного розвитку особистості.

Термін «затримка психічного розвитку» – збірне поняття, яке включає різні за клінічною картиною стани, які не є розумовою відсталістю в повному розумінні цього поняття, але так само і не є інтелектуальною нормою. Сюди відносять дітей як із незначним відставанням у психічному розвитку, які наближаються до нормальних, так і дітей з більше вираженим психічним недорозвиненням, які наближаються до розумово відсталих. Незрілість емоційної сфери й недорозвинення пізнавальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку мають свої якісні особливості, зумовлені типом аномалії розвитку. В етіології затримки психічного розвитку грають роль конституціональні чинники, хронічні соматичні захворювання, тривалі несприятливі умови виховання і головним чином органічна недостатність нервової системи [2]. У клініко-психологічній структурі кожного з перерахованих варіантів затримки психічного розвитку є специфічне поєднання незрілості емоційної і інтелектуальної сфери.

Основними проявами затримки психічного розвитку є:

- порушення працездатності та поведінки. У дітей із ЗПР дуже коротка тривалість продуктивної роботи – усього 15-20 хвилин, після чого настає втома;

- особливості пізнавальної діяльності. Зазвичай діти із ЗПР не є допитливими;

- сенсомоторний розвиток і чуттєве пізнання дійсності. У зв'язку з порушеннями центральної нервової системи опрацювання отриманої інформації від органів чуття відбувається менш успішно;

- особливості мислення. Діти із ЗПР, розглядаючи предмети та явища, оперують значно меншою кількістю навчального матеріалу, ніж їх однолітки з типовим розвитком;

- особливості пам'яті. Діти мають труднощі під час запам'ятовування букв і цифр, таблиці множення, віршів;

- знання й уявлення про навколишній світ. Часто діти із ЗПР не знають родинних вуз, послідовності днів тижня, місяців, пір року тощо. Спостерігається брак системності знань [2, с.56].

Також, у дітей недостатньо сформовані мотиви навчальної діяльності, немає «особистої готовності» до навчання. Діти погано включаються в навчальні заняття, не виявляють до них інтересу. Вони не підкоряються

шкільним вимогам, не вміють виконувати завдання за інструкцією, а якщо і виконують, то без бажання, недбало, поспіхом. Під час заняття не можуть довести до кінця розпочату справу, малопродуктивні [1, с. 23].

Отже, для реалізації вчителем класу і спеціалістами школи індивідуального підходу до кожної дитини необхідне систематичне вивчення особистості учня (його темпераменту, характеру, переважаючих інтересів) і опора в навчанні на провідні мотиви. Організація навчального процесу з врахуванням індивідуальних особливостей учнів можлива тільки при взаємодії вчителя з психологом, дефектологом і соціальним педагогом школи. Саме взаємодоповнюваність професіональних позицій і знань спеціалістів у підході до дитини, їх тісна співпраця на різних етапах роботи з нею забезпечують продуктивність корекційної роботи з учнями, з особливими потребами у навчанні. Завдання педагогів полягає не у плануванні лінії психічного розвитку, оскільки будь-яке організоване навчання є розвивальним, а в допомозі кожному учневі удосконалити його індивідуальні здібності, розвивати його як неповторну особистість. Роль педагога полягає в забезпеченні ситуацій успіху і позитивних емоцій дітей у процесі навчання. Необхідно створити умови для індивідуальної діяльності, а значить – корекції та педагогічного особистісного розвитку учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глухов В.П. Формирование связной речи детей дошкольного возраста с общим речевым недоразвитием / В.П. Глухов. М.: АРКТИ, 2002. – 144 с.
2. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання. Навч. посібник для педагогів і шкільних психологів / Т.Д. Ілляшенко, Н. А. Бастун, Т.В. Сак. – К.: ІЗМН, 1997. – 128 с.
3. Ляшенко Н.В., Хоменко Т.М. Розвиток зв'язного мовлення учнів початкових класів спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції. – К.: Шкільний світ, 2006. – 86 с.
4. Мамічева О. Корекція пізнавальних психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку. // Дефектологія. – 2008. – №2. – 134 с.
5. Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В. Рібцун. – К.: Освіта України, 2011. – 292 с.